

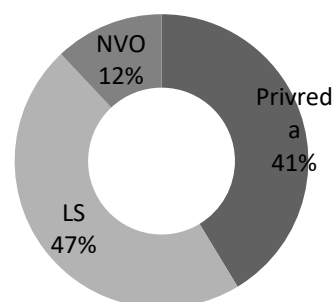
REZULTATI ČLANSKE ANKETE: NALED PERSPEKTIVA 2020/21.

U okviru 14. godišnje Skupštine NALED-a, koja je zbog pandemije koronavirusa održana u digitalnom formatu od 27. do 31. jula 2020, članovi NALED-a su imali priliku da kroz anonimnu anketu ocene aktivnosti i rezultate udruženja, potvrde ključne strateške prioritete za 2020/21, i daju sugestije za dalji rad udruženja.

Broj i struktura članova koji su učestvovali u anketi

U anketi je učestvovala četvrtina članstva, odnosno 75 od ukupno 310 članova. Struktura anketiranih približno odgovara strukturi članstva, uz nešto veće učešće lokalnih samouprava, pa se istraživanje može smatrati reprezentativnim – upitnik je popunilo 35 lokalnih samouprava (47%), 31 kompanija (41%) i 9 organizacija civilnog društva i nezavisnih institucija (12%), dok ukupno članstvo prati strukturu 41% javni sektor, 48% privatni, 11% civilni.

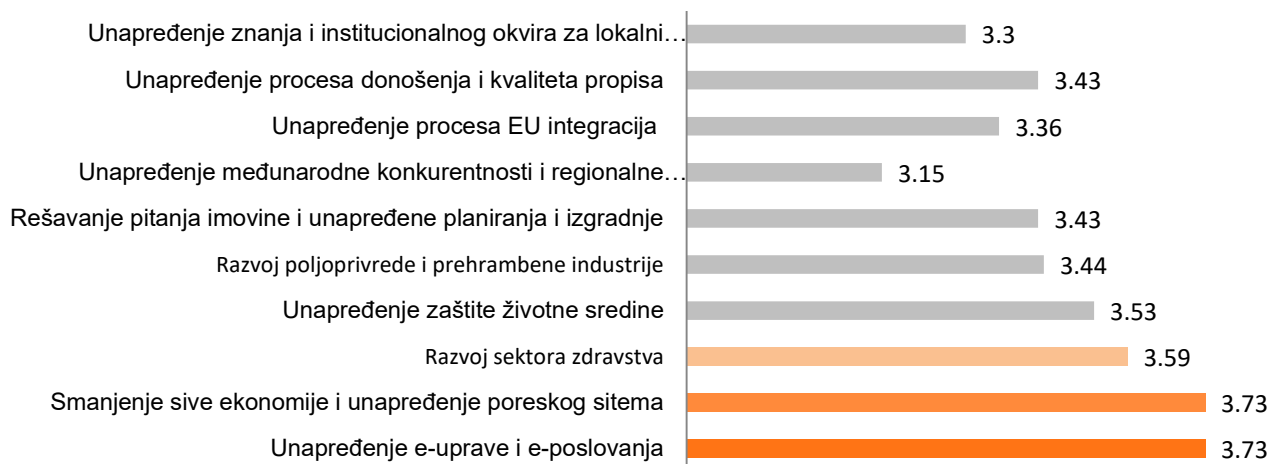
Struktura anketiranih

Ocena strateških ciljeva NALED-a prema važnosti

Članovi su ocenili strateške ciljeve NALED-a za 2020/21. na skali od 1 (najmanji prioritet) do 4 (najveći prioritet). Kao tri najvažnija cilja NALED-a izdvojili su se unapređenje e-uprave i e-poslovanja, uz 77% članova koji ovaj cilj smatraju najvišim prioritetom. Odmah zatim sledi smanjenje sive ekonomije i unapređenje poreskog sistema za koji je glasalo 76% članstva, dok unapređenje zdravstva na prvo mesto stavlja 65% članstva. Svi strateški ciljevi su ocenjeni kao veliki prioritet za članove, a najniža prosečna ocena je 3,15.

Prosečna ocena strateških ciljeva na skali od 1 do 4

Strateški ciljevi po redosledu prioriteta za članove

#	Strateški cilj	Prosečna ocena	Najviši prioritet za % članstva
1	Unapređenje e-uprave i elektronskog poslovanja	3.73	77%
2	Smanjenje sive ekonomije i unapređenje poreskog sistema	3.73	76%
3	Razvoj sektora zdravstva	3.59	65%
4	Unapređenje zaštite životne sredine	3.53	60%
5	Razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije	3.44	56%
6	Rešavanje pitanja imovine i unapređenje planiranja i izgradnje	3.43	53%
7	Unapređenje procesa donošenja i kvalitet propisa	3.43	55%
8	Unapređenje procesa EU integracija u oblastima od značaja za privredu	3.36	48%
9	Unapređenje znanja i institucionalnog okvira za lokalni ekonomski razvoj	3.3	47%
10	Unapređenje međunarodne konkurentnosti i regionalne saradnje	3.15	33%

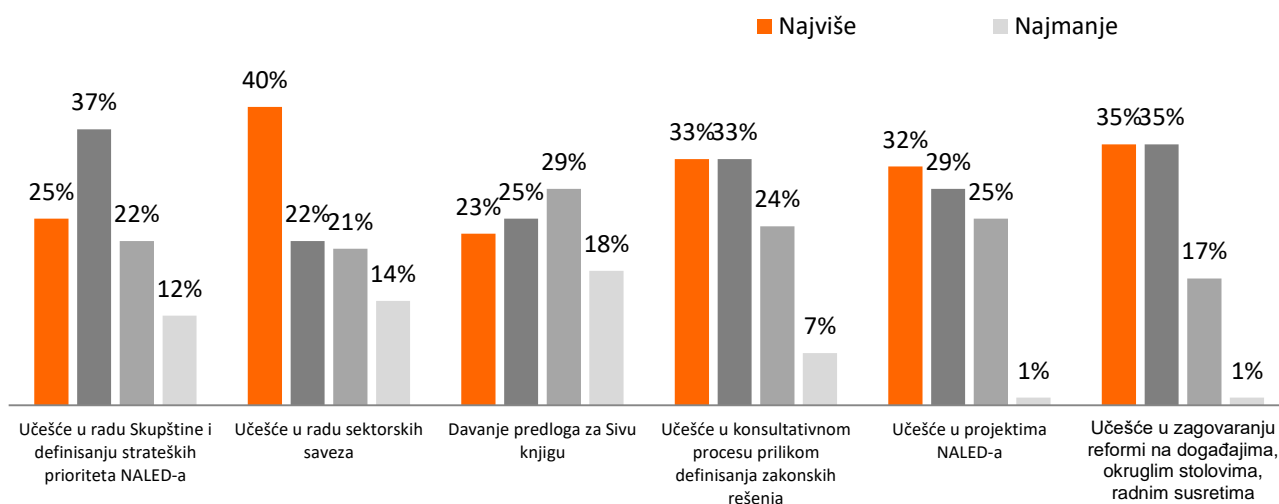
Predlozi prioriternih mera za Vladu Srbije u cilju očuvanja ekonomske stabilnosti usled COVID-19

Predloge za saniranje negativnih ekonomskih posledica pandemije dalo je 29 članova, koji se pre svega odnose na podršku ugroženim sektorima (ugostiteljstvo, turizam, transport) sa posebnim osvrtom na MSP sektor, pomoć lokalnim samoupravama, smanjenje i odlaganje plaćanja PDV-a, poreske olakšice, ukidanje PDV-a na donacije.

Korišćenje privilegija članstva i doprinos ostvarenju reformskih prioriteta

Na osnovu 72 odgovora, može se zaključiti da svaku od privilegija članstva u NALED-u dominantno koristi najmanje četvrtina članova. Članovi najviše utiču na reformsku agendu u Srbiji kroz učešće u sektorskim Savezima (40%), zagovaranje na događajima i okruglim stolovima (35%), konsultativni proces prilikom definisanja zakonskih rešenja (32%), učešće u radu Skupštine NALED-a (25%) i davanje predloga za Sivu knjigu (23%).

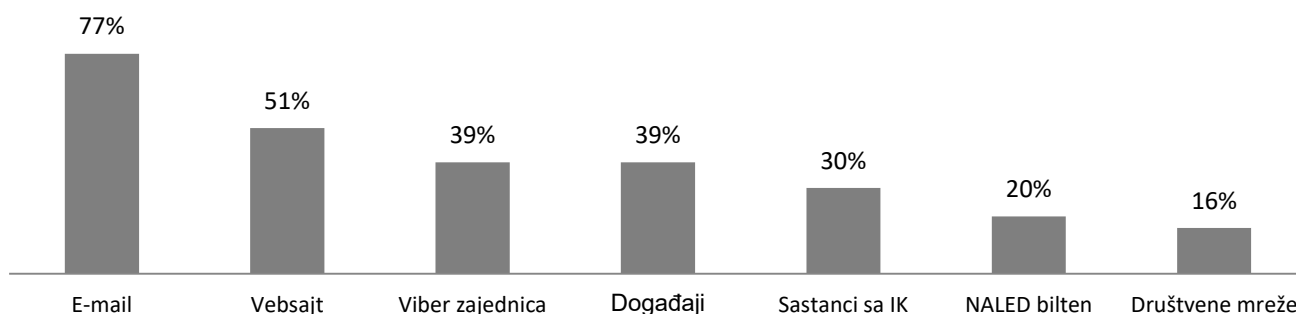
Koje privilegije članstva najviše koristite za ostvarenje ciljeva?

Informisanje o radu NALED-a

Na pitanje kako se informišu o radu NALED-a, članovi su dali odgovor da se najviše informišu putem e-maila (77%), vebajta (51%), na događajima (39%) i putem viber zajednice (39%), a slede sastanci sa Izvršnom kancelarijom (30%), NALED bilten (20%) i društvene mreže (16%).

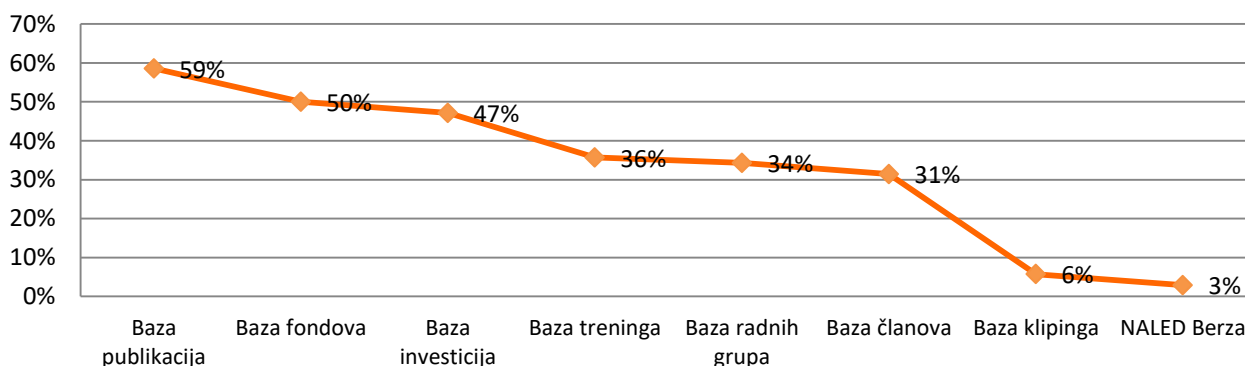
Na koji način se informišete o radu NALED-a?

Najkorisniji zaključani servisi za članove

Na pitanje "Koji od zaključanih servisa na NALED vebajtu smatrate najkorisnijim", članovi su najčešće isticali Bazu publikacija (59%), Bazu fondova (50%), Bazu investicija (47%). Pored postojećih, članovi su uputili predlog za uvođenje novog servisa – baze regulatornih promena i inicijativa.

Koje zaključane servise na sajtu NALED-a smatrate najkorisnijim?

Najveći rezultat NALED-a prema viđenju članova

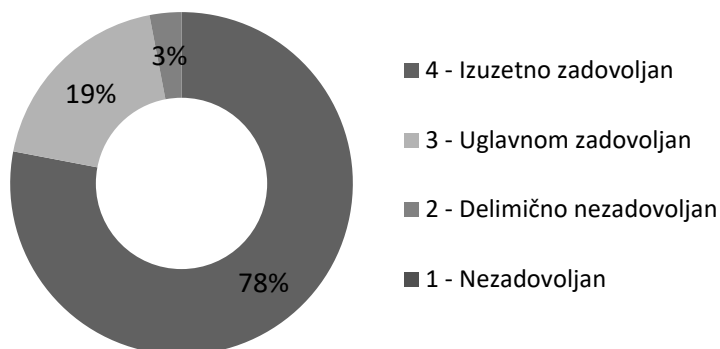
Na pitanje "Šta biste izdvojili kao najveći rezultat NALED-a?" mogućnost da istaknu najvažnije aktivnosti u godini za nama, upisivanjem odgovora u slobodnoj formi, iskoristilo je 36 članova.

Kao najvažnije rezultate, članovi prepoznaju tematske reforme poput doprinosa razvoju eUprave i elektronskog poslovanja, uvođenja e-servisa za građevinske dozvole, sezonsko zapošljavanje radnika, reformu katastra i inspekcija, reformu sistema paušalnog oporezivanja, borbu protiv sive ekonomije i korupcije. Još češće, članovi ističu javno-privatni dijalog i sistemsku ulogu NALED-a u međusobnom povezivanju opština, privrede i udruženja, i koordinaciji sa državnim institucijama, što prouzrokuje bržu, transparentniju i kvalitetniju regulatornu reformu; kao i učešće u donošenju kvalitetnih propisa. Članovi su istakli i podršku i poznavanje potreba lokalnih samouprava, kao i angažovanje i zalaganje tokom COVID krize.

Zadovoljstvo radom NALED-a

Na pitanje “Kako biste sveukupno ocenili rad i rezultate NALED-a kao nezavisnog udruženja koje radi u opštem interesu članova i šire društvene zajednice?”, na skali od 1 do 4, **78% članova je ocenilo rad NALED-a u 2019. najvišom ocenom, dok nijedan član nije naveo najnižu ocenu.**

Ocena rada i rezultata NALED-a

Sugestije, pohvale i kritike

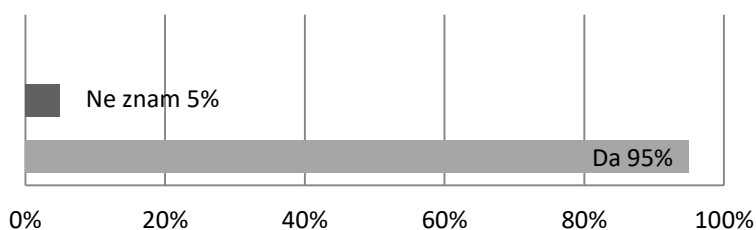
Članovi su u velikoj meri ostavili **poruke podrške i pohvale** za rad NALED-a, ističući posvećenost i predanost Izvršne kancelarije; doprinos uvođenju EU standarda i rešavanju dugogodišnjih problema u funkcionisanju javnog sektora; pomoć u predlaganju propisa, olakšica, digitalnih servisa; povezivanje privrede, LS i države; sistemski rad na rešavanju problema privrede bez obzira na njihovu veličinu, finansijsku snagu i sektor, tako da Srbija bude konkurentnija i za domaću privredu i za strane investitore; kao i angažovanje na oporavku društva od krize izazvane COVID-19.

Članovi su nominovali i **predloge** za veće uključivanje članova u studijske posete evropskim institucijama i razmenu iskustava sa drugim državama radi širenja dobrih praksi, kao i za organizaciju virtuelnih sastanaka sa članovima Saveza na konkretnije teme, zbog velike količine informacija koje je teže komunicirati e-mailom. Članovi su navodili i da je potrebno više raditi na uvođenju obaveze zakonodavca da svi propisi bez izuzetka idu na javnu raspravu, kao i nastavak angažovanja na razvoju novih modela poslovanja usled COVID-19 (on-line trgovina, video sastanci, rad od kuće).

Saradnja u narednom periodu

95% članova će nastaviti da podržava rad NALED-a i u narednoj godini, dok 5% (4 organizacije) navodi da ne zna, uz jedno obrazloženje da su uvek pri kontaktiranju NALED-a dobili brz i podroban odgovor, ali da s druge strane oni nisu kontaktirani ni na jednu temu, pa se ne osećaju dovoljno uključenim u tokove i dešavanja.

Spremnost članova da podrže NALED u 2021.

ANEKS: PREDLOZI I STAVOVI ČLANOVA

Predlozi mera za Vladu Srbije u cilju očuvanja ekonomske stabilnosti usled COVID-19

Direktna finansijska podrška: Nastavak isplate minimalca od strane države, i sprečavanje otpuštanja radnika tokom trajanja pandemije.

Poreski podsticaji za privredu: Poreske olakšice; Stimulisanje zapošljavanja; Suzbijanje sive ekonomije; Uvođenje plaćanja PDV-a po uplati, a ne po izdavanju fakture, s obzirom na otežanu naplatu dugovanja; Podrška privrednicima u vidu dodatnih poreskih olakšica u proizvodnji, podrška u plasmanu proizvoda na nova tržišta i stimulacija samozapošljavanja u vidu dodatnih olakšica i podsticaja za prve dve godine poslovanja; Ukidanje PDV-a na donacije.

Digitalizacija: Priprihvatanje drugih oblika elektronskog potpisa kao validnih (ne samo sertifikovani elektronski potpis).

Pristup finansiranju: Kreditna podrška za likvidnost ugroženim sektorima preko poslovnih banaka sa garancijom države (Garantni Fond RS) jer se sporo realizuju krediti Fonda za Razvoj RS; Veća dostupnost kreditnih linija za podršku MSP; Podrška bankarskom sektoru za implementaciju proizvoda i usluga koji implementiraju nove ciljeve održivog razvoja u cilju očuvanja socijalne kohezije; Mere koje će obezbediti likvidnost preduzeća i rasteretiti zarade, omogućiti refinansiranje tekućih potraživanja; Hitno obezbeđivanje garancijskih šema za kredite namenjene održavanju likvidnosti pogođenih malih i srednjih preduzeća.

Podrška ugroženim sektorima: Usmeravanje pomoći ka industrijama koje su najviše pogođene COVID situacijom (turizam, ugostiteljstvo, uslužne delatnosti...) – subvencije, smanjenje poreza na zarade, otpis obaveza za poreze i doprinose za zaposlene u najugroženijim sektorima u periodu 3+3 meseca, smanjenje PDV-a na robu i usluge (sa 20% na 10%) u periodu od 12 meseci, jednokratna finansijska pomoć u vidu bespovratnih sredstava; Relaksiranje zakona koji se odnose na građevinsku industriju, nastavak i pokretanje velikih infrastrukturnih projekata koji bi održavali privrednu aktivnost, subvencije u delu finansiranja tražnje u građevinskoj industriji, "javni radovi" i uključivanje domaćih subjekata u izgradnju infrastrukture; Pomoć privatnoj stomatološkoj praksi kroz odlaganje poreza i doprinosa, mogućnost snabdevanja zaštitnom opremom po povlašćenim uslovima, kreditne olakšice.

Podrška MSP: Podsticaji za MSP koji su dominantni u strukturi nacionalne privrede; Prioritet u dodeli mera pomoći za sektor MSP koji bez kontinuirane proizvodnje i prodaje ne može dugo da opstane; Posebne mere podrške preduzetnicima u oblasti pružanja usluga i trgovine; Umanjenje u iznosu od 50% na akontaciju poreza na dobit za 2020. godinu za pravna lica i preduzetnike uz plaćanje prema godišnjem obračunu sledeće godine; Dodatne mere za mala i srednja preduzeća koje uključuju 50% manje poreze i doprinose za paušalce.

Podrška lokalnim samoupravama: Potrebno je pronaći način za direktnu finansijsku pomoć lokalnim samoupravama iz 4. grupe i devastiranih područja; Osnajiti finansijsku pozadinu LS: za javne radove, dodatne lokalne male investicije, stabilnost za finansiranje plata u LS.

Unapređena kontrola nepravilnosti: Jača inspeksijska kontrola meda i druge hrane na tržištu; Ultimativna kontrola ogromne korupcije u sudstvu.

Edukacija i prevencija: Edukacija stanovništva o svim zdravstvenim aspektima; Obavezna edukacija i mere samozaštite; Podizanje svesti populacije i lične odgovornosti; Kontinuitet radne aktivnosti uz primenu pojačanih mera zaštite na radu.

Organizacioni kapaciteti države i komunikacija: Bolja komunikacija o najvažnijim ekonomskim temama, podizanje poverenja u privatni sektor, veća efikasnost javnog sektora; Uspostavljanje posebnog privremenog organa i portala koji će kompanijama pružati pomoć u vezi sprovođenja mera i primene propisa koji važe tokom epidemije; Uključivanje privatnih zdravstvenih ustanova u rad na suzbijanju COVID-19.

Najvažniji rezultati NALED-a po oceni članova

Njegovo samo postojanje, jer bez NALED-a ova država ne bi napredovala ovako brzo.

Saradnja sa članovima i utvrđivanje potreba za reformama i unapređenjem poslovnog ambijenta

- Aktuelnost tema kojima se NALED bavi i stručni doprinos rešavanju problema, konstantno visok nivo saradnje sa članstvom. Brzina reagovanja u kriznim situacijama.
- Saradnja sa lokalnim samoupravama.
- NALED značajno pomaže stvaranju boljih uslova za život i rad u Srbiji, kroz konkretne predloge koje daje. Pomaže reformske procese u našoj zemlji, a njegova uloga značajna je za funkcionisanje lokalnih samoprava u mnogim sektorima.
- Potpuno poznavanje potreba lokalnih samoprava, regulatorne problematike i potrebe i ograničenja u poslovanju privrednog sektora.
- Aktivnosti tokom trajanja COVID krize.

Učešće u zakonodavnim procesima

- Rezultati su mnogobrojni i raznovrsni u različitim delatnostima ali pošto naše udruženje učestvuje samo u nekim, i ukoliko bih želeo da uopštim najveće rezultate, onda bih rekao da je to ravnopravno učešće u radnim grupama osnovanih od strane Vlade Republike Srbije čiji cilj je bio poboljšanje kvaliteta raznih propisa.
- Mogućnost komunikacije sa Vladom kao ključnom institucijom za ubrzanje reforme u Srbiji.
- Predlozi uredbi i zakona Vladi Republike Srbije. Snažan uticaj na pozitivne izmene zakonskih propisa. Učešće u donošenju zakona.
- Poboljšanje poslovne klime i uslova poslovanja za mala i srednja preduzeća kroz unapređenje zakonske regulative, edukaciju i aktivno uključivanje.

Jačanje kulture dijaloga

- Umrežavanje potreba privrednog i javnog sektora i zajednički uticaj na donošenje zakona, uredbi i podzakonskih akata koje donosi Vlada Republike Srbije.
- Uvođenje javno privatnog dijaloga kao prakse u regulatornim reformama, što prouzrokuje bržu, transparentniju i kvalitetniju regulatornu reformu i vodi ka boljem društvenom i poslovnom okruženju.
- NALED spaja na prvi pogled nespojivo tako što omogućava da lokalne samouprave i privreda prepoznaju svoje zajedničke interese i nađu rešenja za zajedničke probleme.
- Unapređenje sistematičnosti u radu opština, analitičnost, kontinuitet radnih aktivnosti, doprinos efikasnijem i kvalitetnijem funkcionisanju javne uprave i javnih preduzeća uz istovremeno osluškivanje potrebe građana, preduzetnika i privrednih društava.
- Povezivanje opština i gradova u ostvarenju zajedničkih ciljeva i unapređenje njihovog rada kroz različite platforme.
- Odlična sinergija između privrede i državnih organa.
- Multisektorski proces reformi sa akcentom na poboljšani dijalog između privrede i javnog sektora i ojačan kapacitet i odgovornost javne uprave.

Doprinos reformama

- Doprinos razvoju elektronskog poslovanja i e-uprave, kao i sposobnost end-to-end sprovođenja reformi kao što je slučaj sa sistemom prijave sezonskih radnika.

- Izdavanje elektronskih dozvola.
- Građevinske dozvole i digitalizacija.
- Poboljšanje poreskog sistema – paušalno oporezivanje.
- Smanjenje sive ekonomije, upis imovine u katastar, rad na eUpravi, eInspektor itd.
- eUprava, reforma katastra i izdavanje građevinskih dozvola.
- Unapređenje eUprave i elektronskog poslovanja uopšte
- Rad na digitalizaciji.
- Rezultati postignuti na osnovu preporuka u Sivoj knjizi.
- Izdavanje Sive knjige.
- Borba protiv korupcije.

Poruke članova za Izvršnu kancelariju NALED-a

- Sve pohvale za izvršnu kancelariju i posvećene i predane ljude koji ulažu svakodnevne napore kako bi njihov doprinos bio što veći.
- Rad je sve bolji iz godine u godinu. Potrebno je više raditi na uvođenju obaveze zakonodavca da svi propisi obavezno idu na javnu raspravu, bez izuzetaka.
- Možda bi bilo dobro organizovati i virtuelne sastanke sa članicama Saveza posvećenoj određenoj temi. Deluje da se puno toga dešava, a da preko email-a i viber kanala stiže jako malo informacija.
- Potrebno je više uključiti članove u studijske posete evropskim institucijama i u razmenu iskustava sa drugim državama u cilju uspostavljanja dobre prakse.
- Nastaviti sa reformama ka standardima EU i unapređenju državne administracije. Zaslužujete sve pohvale za stručnost i kvalitet rada.
- Velika pohvala za ceo tim NALED-a koji je kroz svoje zalaganje, trud i inicijativu doprineo rešavanju dugogodišnjih problema i ograničenja u funkcionisanju javnog sektora, kao i brojnim olakšicama za znatno unapređeno poslovanje privrednih subjekata.
- Odličan posao u povezivanju biznisa, privrede i države. Velika pomoć u predlaganju novih zakonskih akata i olakšica kao i uvođenje digitalnih servisa što jako pomaže prvo građanima a onda i privredi.
- NALED izuzetno dobro funkcioniše kao jedinstven i stručan tim kojim rukovodi izvršna direktorka Violeta Jovanović, pre svega u pružanju brzih odgovora i uspostavljanju dobrih kontakata između članova NALED-a. Violeta Jovanović je osoba koja efikasno rešava probleme i potrebe članova NALED-a, uvek je dostupna i aktivna u davanju inicijativa i predloga za bolji rad i funkcionisanje svakog člana NALED-a.
- Besprekoran rad Izvršne kancelarije i fantastični pojedinci (Dragana, Jelena, Slobodan, Jasmina...).
- Pohvale za rezultate i aktivnosti Saveza za eUpravu čije smo rad najaktivnije pratili.
- NALED po svom značaju predstavlja ključnu asocijaciju koja povezuje razne društvene i privredne strukture i kreira sadržaj reformske agende Republike Srbije.
- NALED sistematski i stručno radi na rešavanju problema sa kojima se susreće privreda želeći da donese rešenja i pozitivne prakse, uzimajući u obzir sve sektore i sve biznise bez obzira na njihovu veličinu i finansijsku snagu, tako da Srbija bude konkurentnija kako za domaću privredu tako i za investitore.
- NALED zaslužuje sve pohvale za svoj rad generalno, a posebno je potrebno istaći rad i angažovanje u vreme vanrednog stanja, usled pandemije virusa COVID-19.
- Sve pohvale do sada. U narednom periodu još veći angažman na oporavku društva od COVID-19 i razvoj novih načina poslovanja (on-line trgovina, video sastanci, rad od kuće...).
- Sve pohvale za dosadašnji rad.
- Sve pohvale za angažovanje, stručnost, doslednost i upornost u sprovođenju Strategije i programskih ciljeva.
- Sve pohvale.